

***Пазиніч Юлія Миколаївна**
Кандидат політичних наук,
доцент кафедри філософії
Державного ВНЗ «Національний гірничий університет»*

***Пікалов Сергій Васильович**
Кандидат політичних наук,
доцент кафедри цивільного та господарського права
Державного ВНЗ «Національний гірничий університет»*

***Кайко Валерій Іванович**
Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри психології та педагогіки
Маріупольського державного університету*

ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ В ПРОЦЕСІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Основною метою сучасної професійної освіти є підготовка кваліфікованих фахівців відповідного рівня й профілю, які є конкурентноспроможними на ринку праці, вільно володіють як професійними навичками, так і орієнтуються в суміжних галузях діяльності, а також готові до постійного професійного росту, соціальної професійної мобільності тощо.

Це обумовлює необхідність зміни основоположних педагогічних принципів вищої школи через формування під час навчання у майбутніх фахівців ключових компетентностей.

Зміст поняття «компетентність» було розроблено британським психологом Джоном Равеном у його працях «Компетентність у сучасному суспільстві» та «Педагогічне тестування». Під «компетентністю» він розуміє комплекс когнітивних та емоційних складників ефективної життєдіяльності людини й тлумачить це поняття як мотивовані здібності. На його думку, компетентність – це специфічна здібність, яка потрібна для ефективного виконання конкретної дії в конкретній предметній сфері, що охоплює фахові знання, предметні навички, способи мислення, а також розуміння відповідальності за свої дії [1].

Орієнтована на компетентності освіта (competence-based education – CBE) масово почала поширюватися в 70-х роках в Америці. А вже у 80-х роках ХХ ст. ідея і термін «компетентність» широко використовувались у США та деяких країнах Європи у зв'язку з проблемою індивідуалізації навчання. Уже тоді було

здійснено спробу використати термін “компетентність” у значенні “освітній результат діяльності учня”.

Проблемі впровадження компетентнісного підходу в освіту України присвячено дослідження таких українських науковців, як Н. Бібік, Л. Ващенко, О. Локшина, О. Овчарук, Л. Паращенко, О. Пометун, Л. Філатова та ін.

О. Пометун зазначає, що трансформація змісту освіти визначається насамперед принципово іншим підходом до його відбору і структурування, які мають бути підпорядковані кінцевому результату освітнього процесу – набуттю компетентностей. Це зумовлює створення відповідної системи змін у змісті освіти, а саме:

- 1) визначення переліку ключових компетентностей;
- 2) визначення змісту кожної компетентності;
- 3) ідентифікація їх з окремими освітніми галузями, а потім з окремими предметами (визначення переліку і змісту галузевих і предметних компетентностей);
- 4) відбір змісту предмету, який може забезпечити формування всієї системи компетентностей;
- 5) встановлення рівня сформованості та показників сформованості компетентностей на кожному етапі й кожному році навчання;
- 6) розробку системи контролю та коригування процесу формування компетентностей [2].

На думку провідних американських та європейських науковців [3], ключові компетентності дають змогу особистості ефективно реалізуватись у багатьох соціальних сферах та сприяють особистому успіхові. Вони запропонували інтегрований підхід до визначення трьох категорій ключових компетентностей, а також дали наступне трактування поняття „компетентність” – як здатність успішно відповідати на індивідуальні та соціальні потреби, діяти й виконувати поставленні завдання. Кожна компетентність побудована на комбінації взаємовідповідних пізнавальних відношень та практичних навичок, цінностей, емоцій, поведінкових компонентів, знань, умінь, усього того, що можна мобілізувати для активної дії.

Література:

1. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Джон Равен; [пер. с англ.] / Дж. Равен. – М.: Когито-Центр, 2002. – 396 с.
2. Пометун О.І. Компетентнісний підхід – найважливіший орієнтир розвитку сучасної освіти / О.І. Пометун // Рідна школа. – 2005. – № 1. – С.65-69.
3. Definition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations. – Режим доступу : <http://www.deseco.admin.ch/>.